

מרון הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל

בענין קטורת והזאות דיוהכ"פ קרבנות יוהכ"פ בנוב וגבעון מזבח שלא נתחנך בקטורת

א. רמב"ם פ"ד מעבודהיכ"פ ה"א: וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן ויצא, והנה הלשון במשנה דיומא (נב) נתן הקטורת על גבי גחלים ונתמלא הבית עשן, יצא ובא לו. וכנראה דהר"מ מפרש דיצא דוקא אחרי שנתמלא הבית עשן, אמנם בפשוטו יל"פ דתני דע"י ההקטרה היה מתמלא עשן אבל לא דבמעמד כה"ג היה, אמנם הר"מ מפרש לא כן, אבל צ"ע גדר הדבר, וכי מה ענין לעמידה זו דכה"ג.

ולכאורה נראה לפי המבואר בסוף פ"ק דזבחים (טו ע"א), היה מזה ונקטעה ידו עד שהגיע הדם למזבח, העבודה פסולה כעבודת בע"מ. חזינן דאע"ג דלא עשה מעשה בעבודה והוא כבר עשה מה שיש לעשות, מ"מ כ"ז שעדיין לא נתכפרה הכפרה שע"י עבודתו, בעי שיהא העובד ראוי לעבודה, ואם נעשה באמצע אינו ראוי, נפסלה גם אז העבודה. ולפי"ז נראה דבהקטרת הקטרת דבעי משלה האש, הנה כ"ז שלא משלה האש בינתיים ונפסל הכהן, נפסלה ההקטרה. והשתא נראה דיש לומר עוד בזה, דהרי מצינו בפ"ב דזבחים (כו ע"א) דכהן שעומד בחוץ אע"ג דעובד בידיו בפנים עבודתו פסולה, וא"כ ה"נ אם אחרי שהטיל את העולין ע"ג האש יצא לחוץ לפני משילת האש נמי נפסל, דכמו דמה דבעי שיהא תמים, בעי שיהא כן, גם לאחר שעשה מעשה העבודה כ"ז שלא נתכפר, ה"נ מה דבעי שיהא בפנים, בעי שיהא שם כל הזמן עד הכפרה. ולפי"ז הרי פשוט מה דבעי שהכה"ג יעמוד כל הזמן, דכ"ז שלא נתמלא הבית עשן לא נתכפרו ע"י הקטרת - והסברא בכך היא, כי זהו הזמן שמתקיים וכיסה ענן הקטורת וגו', וקודם לכן אין הענן מכסה לגמרי את הכפורת - והתם הרי הדין דכה"ג יהא בשעת הקטרתה ע"י האש בקה"ד, ופשוט לכאורה דגם התם אילו היה עומד בהיכל והיה מקטיר בקק"ד נמי הוי פסול כמו בעבודות בחוץ.

ב. ואם כי יש באמת לעיין בזה, דלא אשכחן בהדיא אלא בעומד בחוץ, והיינו די"ל דיש כאן פסול דעבודה בחוץ, אבל אם עבודתו נמי בעזרה ול"ש ע"ז עבודה בחוץ, כגון הקטיר הקטורת בעזרה אם כי הוי פסול אבל דין הקטרת חוץ אין כאן, דכל איסור זה אינו אלא דוקא חוץ למחנה, ה"נ אם הכהן עומד בעזרה מחוץ להיכל, מ"מ כיון שזאת העבודה עושה בפנים בהיכל, העבודה גם כן כשרה, ואם נימא כן בעבודה בפנים כ"ש בעבודה דלפני ולפנים אם הוא עומד בהיכל ועובד בקק"ד. אבל באמת הרי מפורש בזבחים שם דעיקר קרא דבעי שהעובד יהיה בפנים ילפינן מהכתוב בבואם אל אוה"מ, ועיי"ש ברש"י דשיהא בעזרה ילפינן מזה דכתיב יעמוד לפני ד', וכיון דגלי קרא באוה"מ דבעי כולו, ילפינן ממילא גם בעזרה, דכיון דגלי בחדא גלי בכולהו.

ג. וצ"ע בתו"כ (אמור) דדרשינן עה"כ בהדלקת המנורה "לפני העדות יערוך" וגו' שלא יתקן מבחוץ ויכנס. ר"ל דהכהן יעמוד בפנים בהיכל. וקשה תיפוק ליה דכל עבודות דהיכל בעי פנים ולמה צריך דין מיוחד במנורה. ולפי"ז יש ללמוד מכך לכאורה גם בעבודות דלפני ולפנים, ומדוייק מ"ש רש"י בכולהו, ר"ל גם העבודות בעזרה וגם העבודות בק"ד. אמנם יש לדחות, דכוונתו על העבודות שנעשות בעזרה שיהא שם העובד, אבל מסברא נראה דגם בכה"ג פסול. (ועוד י"ל דמשמעות הכתובים היא דוקא אהרן בקק"ד וחוקה כתיב בו).

ד. אבל מה דיש לעיין הוא, חדא דמרש"י שם בזבחים ט"ו דנקט הזאת העוף וחטאת הפנים, משמע שרק בהזאה הדין כן אבל לא בשאר עבודות. אבל זה יש לדחות, משום דשם מיירי בחטאת העוף דכתיב בה תחילה והזה ורק אח"כ ונתן, נקט הזאות, אבל בחטאת י"ל להיפך דלא הסתפק כלל, דכתיב שם ונתן ולא כתיב וזרק. ועכ"פ הסברא הפשוטה היא דבכל זריקה כן. (ואבל בקטורת קצת צ"ע). אולם מה שיש לעיין הוא דלד' פסול דבע"מ לפסול דחוץ, דכאן פסולו בגופיה וכאן אין זה פסול, אלא פרט מדיני העבודה, וא"כ י"ל דכל הדין לא נאמר כלל אלא בשעת הזאה, אבל אח"כ אם כי בעי ריצוי עדיין, ובעי שיהא עדיין כהן כשר, אבל כיון דאינו עובד י"ל דאין בעבודה זו דין שלא יהא בחוץ. אמנם אם כי הכרח אין כאן, אבל אפשר לומר כן, ול"צ לחלק ביניהם מה גם שהחילוק אינו מוכרח גם מסברא.

ה. בענין מצות ההקטרה ביוהכ"פ מצאנו בגליון הר"מ של מרן רה"י זצ"ל שכתב: "קצת י"ל למ"ש בירושלמי יומא פ"ג ה"ה, הוי בעי מימר מי מכשיר את הקטורת גחלים, אמר רבי אלעזר מעלה עשן. ויל"פ דלא מה שה[גחלים] שורפין הקטורת אלא המעלה עשן [ש]מעלה את עשן הקטורת זהו הכשר העבודה. והר"מ סבר דמעלה עשן רק ביוהכ"פ כמוש"כ המל"מ בהל' כלי המקדש ומשום גחלים סגי ברוב כל פרידה או ברוב החופן, אבל משום מעלה עשן צריך שיוקטר הכל¹.

1. אולי כוונת מרן רה"י זצ"ל שאם המכשיר את הקטורת ביוהכ"פ הם גחלים, הרי"ז כשאר הקטרות של מנחות, שהכפרה תלויה באחיזת האור ברוב הקומץ או ברוב כל פרידה ופרידה כמבואר בירושלמי הנ"ל, שאז הוי כהוקטר כולו. וכפי שכך הדין גם בקטורת של כל יום, שהכפרה היא כשאחז האור ברוב קומץ או ברוב פרידה. [ואם כי דין מעילה קיים גם לאחר מכן, בקומץ וגם בקטורת, וכמו"ש הר"מ בהל' מעילה פ"ב ה"ג שבקומץ מועלים עד שיצאו אחר שריפתו על המזבח לבית השריפה, ולגבי קטורת מבואר שם בפ"ה הט"ז שמועלים בריה עד שתסתיים עליית תמרתה. וכ"ז משום שעד אז לא נעשית מצוותן, להיות מוקטרין לגמרי, אבל אם המכשיר את הקטורת ביוהכ"פ הוא המעלה עשן, הכפרה היא בכל זמן העלאת העשן והיא מסתיימת רק כשכל הקטורת הוקטרה והסתיימה בעליית תמרתה.

ובאמת יל"ע בכל קטורת שלאחר שנתנה על האישים כבר נגמרה מצוות הקטרה של המקטיר, אם כבתה האש מיד לאחר מכן ולא הספיקה הקטורת להעלות עשן וכמו"ש במנחות כ"ו ע"ב שרק משתלוט האש ברובה עולה הקטור, וא"כ יל"ע אם יש מצוה לחזור ולהקטיר.

וכיו"ב יל"ע אם ביוהכ"פ כבתה האש מיד כשתנן הקטורת על האישים ולא התקיים כלל "כי בענן אראה על הכפורת" וגו' אם חוזר ומקטיר.

עוד יל"ע אם צריך בדוקא שבכל זמן העבודות בקודה"ק יהא הענן שם.

ו. עוד נראה, דיש לומר דהרי בכל כפרה בעי שהבעלים יעמדו על קרבנם, ועיין בכלים דמביא לאיסור כניסה לישראל בעזרת כהנים אלא בשעת צרכיהם, ומנה סמיכה ותנופה עיי"ש, אבל הרמב"ם בהל' ביה"ב פ"ז הי"ט הוסיף לכפרה, וברור דר"ל דבעי שיהא עומד על קרבנו בשעת כפרה, ולפי"ז י"ל דגם בכפרה בקטורת בעי שיהא בעליו עומדין וכמו בכל קרבן ציבור, אלא דבכל ק"צ ישנם מעמדות מיוחדים לזה, אבל בקטורת א"א, שהרי אסור לכל אדם להיות שם, אמנם באמת אין הכרח שיהיו הרבה עומדים, אלא הכהן העובד גופא יכול להיות שלוחם למעמד כמו אנשי מעמד, וזה פשוט. והשתא יל"פ דמה דכהן גדול צריך לעמוד עד שתעלה העשן הוא משום דין מעמדות, וזהו הפירוש במשנה דרק אחר כך יוצא משם.

ז. והנה על תרי אופנים אלו יש לעיין א"כ אמאי כתב דוקא ד"ז בקטורת בקק"ד ולא בקטורת דהיכל, דישאר בהיכל עד שתשלוט האש, דשני תירוצים אלו שייכים בו. ובדוחק ניתן לומר דמאחר דבכל קטורת מבואר בזבחים דבהקטרת קטרת כזית יצאו צבור ידי חובתן. ועיין מל"מ בתו"מ. אבל ביוהכ"פ מלא חפניו מעכב לחובת ציבור, והשתא י"ל דכהן בעי בכל יום להיות בהיכל רק שיעור זמן כדי שתשלוט האש בכזית, וכיון דהוא מקטיר יותר מכזית וסדר ההקטרה הוא שמתחיל ומשליך הקטורת על האש בנחת כמי שמרקד סולת, עד שתתרדד על כל האש, כמוש"כ הרמב"ם בהל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ח, וא"כ הרי עד שיצא מההיכל הוא שוהה כשיעור משילת אש בכזית. משא"כ בעבודת יום הכפורים. אמנם גם אם נתרץ כן עדיין קשיא לתירוץ הראשון, דעכ"פ מה שמקטיר יותר נמי הוי עבודה.

ח. עוד יש לפרש מש"כ הרמב"ם שממתין עד שיתמלא הבית עשן, דיש ביוהכ"כ גדר חדש, דבתו"כ פר' אחרי משמע דיש בעבודות דלפני ולפנים גדר של ראייה בחג, דבשניהם אם לא הביא קרבן עבר על לאו, עיי"ש פרשתא א' ה"ט עה"כ ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו', כי בענן אראה על הכפורת וגו', "זה יוהכ"פ וכו' אל הקודש, לרבות שאר ימות השנה. א"ר אלעזר ודין הוא כו' ישראל יוכיחו שנצטוו לבא ברגלים ונצטוו שלא לבוא ריקנים כו", עכ"ל התו"כ. נראה מכך שיש ביוהכ"פ מצוה לכה"ג להראות לפניו ד' בקודש הקדשים. וכשם שבמצות ראייה שבחג הרי ברור דהראיה גופא היא מצוה מיוחדת מלבד המצוה של הקרבת קרבן, אלא דאם לא הקריב, גם ראייה לא קיים, ה"נ ביוהכ"פ, המצוה היא "בזאת יבוא אהרן אל הקודש" דהביאה גופא מצוה היא. והיינו דבכל כניסה לקדה"ק לצורך עבודה יש גדר של ראיית פנים בקודש הקדשים כגדר של ראייה בחג.

ט. ולפי הנ"ל ניתן ליישב מ"ש ביומא (דף נג) ומנין שנותן בה מעלה עשן ת"ל וכסה ענן הקטורת את הכפורת האם לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה. ופריך ותיפוק לי' דקא מעייל ביאה ריקנית, אמר רב ששת, הכא במאי עסקינן כגון שגג בביאה והיזיד בהקטרה, רב אשי אמר אפילו תימא שהיזיד בזו ובזו, כגון דעייל ב' הקטרות א' שלימה וא' חסירה, אביאה לא מיחייב דהא עייל שלימה, אהקטרה מיחייב דהא מקטיר קטורת חסירה. והקשה השאג"א בס"י ע"א דאכתי תקשה לרב אשי דשני כגון שהיזיד בזו ובזו, תיפוק לי' כיון דעייל ב' הקטרות, דה"ל אחת שלא לצורך, דהקטרה א' אמר

רחמנא ולא ב' הקטרות, וחייב עליה כרת דחמיר ממיתה, משום שחילל יוהכ"פ שלא לצורך גבוה, והשתא למה לי קרא דלא ימות דחייב מיתה על הקטרה חסירה, תיפוק ליה דחייב עליה כרת דחמיר ממיתה משום הבערה שלא צורך גבוה דיוה"כ. ולא מיבעיא היכא שהקטרת שניה חסירה אלא אפילו שלימה נמי חייב עליה אפילו כרת, משום שחילל יוהכ"פ שלא לצורך. ול"ל דמיירי שהזיד באיסור הקטרה ושגג על איסור הבערה דיוהכ"פ, דא"כ לא הועיל רב אשי כלום, וה"ל לאוקמי כרב ששת כגון שהזיד בביאה והזיד בהקטרה, כיון דלמאי דמשני נמי צריך לומר כגון שהזיד בב' איסורים ושגג באיסור ג' דהבערת יוה"כ. ועוד דאמאי מקשה הגמ' ותיפוק ליה דעייל ביאה ריקנית, עדיפא מיני' הו"ל לאקשווי, ת"ל דאפילו כרת דחמיר ממיתה נמי מיחייב, כיון דעייל קטרת חסירה והו"ל מבעיר ביוה"כ שלא לצורך גבוה, עכ"ל השאג"א.

ולפי הנ"ל י"ל שכיון שיש בהקטרה בקודה"ק גדרי קרבן ראייה, לכן אם הביא והקטיר עוד קטורת שלימה, אי"ז הקטרה יתירה ופסולה, כי כשם שניתן בעולת ראייה להרבות בקרבנות כמו"ש בחגיגה ח' ע"ב, ה"נ בהקטרה דלפני ולפנים אם הביא שני הקטרות שלימות והקטיר שתיהן, אין השניה פסולה. ולפ"ז אם השניה חסירה הוא חייב רק משום קטורת חסירה, אבל לא משום הבערה שלא לצורך, וכמש"כ בתועפות ראם או"ח סי' כט בביאור שיטת המאירי שרב אשי מיירי שהקטרת השניה היא בשל היכל של שחרית, כי מאחר שאפשר לעשותו בלא חיסור ססמנים חשיב כהבערה לצורך.

י. ויתכן לומר עוד שההקטרה אינה רק אחת ממצות היום בקודה"ק, ליראות ולהקטיר קטורת ולהזות מהפר והשעיר, אלא היא באה גם בתורת מתיר להמשך עבודת היום, לא רק משום שהיא ראשונה בסדר העבודות בפנים ובכל העבודות שבפנים הסדר מעכב בהם, אלא בעצם הציווי של ההקטרה נאמר שהיא המתירה את המשך העבודות לפני ולפנים. וכמוש"כ "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" וגו' כי בענן אראה על הכפורת". וכמש"כ שם הרמב"ן: "ויתכן שיהיה טעמו כטעם שאמרו רבותינו (מכילתא בשלח ויסע ו) שהיו מליזין אחרי הקטורת שעל ידו מתו נדב ואביהוא וכו', ויאמר הכתוב כי אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' בקטרת, אמר לאהרן כי הוא יקרב יותר מהם אל ה' בקטורת, וימות אם יבוא אל הקודש זולתי בקטורת, כי בו יכנס תחילה, כמו שאמר והביא מבית לפרוכת (פסוק יב), וכסה ענן הקטורת את הכפורת אשר על העדות ולא ימות (פסוק יג). וזה טעם כי בענן אראה על הכפורת, שלא יכנס רק בקטורת שיעלה עננו שם, כמו שאמר וכסה ענן הקטרת את הכפורת", עכ"ל". ובדרשות רבינו יונה לפר' אחרי כתב שבבואו בקטורת כאשר נצטוו אזי: "וכפר את מקדש הקודש" וגו'.²

2. בכת"י מרן רה"י זצ"ל מצאנו רשימה בענן הקטורת דיוהכ"פ: "כי בענן אראה על הכפורת" מובנו הוא קדושת כבוד ד' על הכפורת. וזהו הביאור במ"ש המדרש עה"כ "ובהיכלו כולו אומר כבוד – זהו קטורת של יוהכ"פ", דהיינו שאז נגלה באופן יותר גדול ומלא כבוד ד' בהיכלו שהוא קודש קדשים, וזהו הטעם שתפילתו של כה"ג בהיכל הוא לאחר שהקטיר בקודש הקדשים, ולא

יא. והנה הרמב"ם בפ"ה מהל' עבודת יוה"כ ה"ח כתב: ואם דם הפר הוא שנשפך קודם שיגמור כל המתנות הרי זה מביא פר אחר ויחפון קטורת פעם שניה קודם שחיטת הפר ויקטיר הקטורת ואח"כ יביא דמו ויזה ממנו. ובכס"מ שם הביא מש"כ הנגיד רבינו יהושע מבני בניו של רבינו ששאלו אותו, שמאחר שרבינו כתב בתחילת הפרק (ה"ב) קטרת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה כלום היאך כתב כאן שיחפון קטורת פעם שניה קודם שחיטת הפר. והשיב מאחר ששחט פר בתחלה ולא קרה לו מה שיפסידהו הנה יותר חפינת הקטורת קודם שחיטת הפר השני מאחר שהוא אחר שחיטת הפר הראשון שלא אירע בו פיסול עכ"ל. וכתב ע"ז הכס"מ: ולשון הגמ' דקאמר בקטורת לא קא מיירי קשה, דמשמע דודאי צריך לחפון אחר שחיטת פר שני, וצריך לדחוק ולומר שרבינו מפרש בקטורת כהאי גוונא לא קא מיירי ר' חנינא כלומר אין כאן צורך לחפינת קטורת אחר שחיטת פר שני, דקודם לו שפיר דמי, עכ"ל הכס"מ.

ולפי דבריו הטעם שצריך בכלל לחפינה חדשה צ"ל שהוא משום שעכ"פ כל הזאות של פר כה"ג בקדה"ק טעונים הקטרה קודם, אבל מאחר שלא נפסל הפר הראשון בשחיטתו ורק חיוב חדש של הקטרה ישנו, יכול לחפון קודם שחיטת הפר השני, מאחר שהחפינה השניה היא ג"כ לאחר השחיטה של הפר הראשון. אבל הסברא צ"ב, מה בכך שהפר הראשון לא נפסל בשחיטתו, הרי מאחר שעתה הוא חייב בפר חדש וגם בחפינה חדשה, איך יסתמך על שחיטת הפר הראשון שיהיה נחשב לחפינה לאחר שחיטה.

יב. ולפי מה שהתבאר לעיל יל"פ סברת הדברים, דהנה בעיקר הדין דנשפך הדם קודם שגמר המתנות, דעת הירושלמי בפ"ד ה"ג שאין צריך הקטרה שניה קודם המתנות מהפר השני. ורק אם קודם הקטרה נשפך הדם צריך גם הקטרה שניה, כי צריך שבשעת הקטרה יהיה הדם עומד להזות, אבל אחר הקטרה יכול להביא פר שני בלא הקטרה. ויל"פ שיטת הבבלי, שמצד מצות הקטרה בתור מתיר להכנס לקודה"ק כבר הושלמה המצוה, ואע"פ שנשפך הדם אי"צ בקטורת נוספת לפר השני, אבל יש ללמוד מהכתוב שישנו ציווי נוסף שכל הזאת הדם של פרו של כה"ג תהיה לאחר הקטרה, ונפק"מ בין שני הציוויים, שבתור מתיר שהוא עיקר הציווי המפורש בכתוב, נאמר בו סדר מסויים של חפינה והקטרה קודם שחיטה, אבל בתור ציווי להקדים קטורת להזאות שם לא נאמר סדר זה, ויכול להקדים חפינה ואולי גם הקטרה לשחיטת הפר השני. ודומה לכך מצינו בידוי על הפר, שאם אח"כ נפסל הפר והביא פר אחר, יש צד בירושלמי יומא (פ"ו ה"ב) שאין הוא צריך וידוי נוסף על הפר השני. ולצד שצריך וידוי נוסף, יל"פ שהוא משום שעל כל כפרה מתודה.

יג. ובפשטות יל"פ שעיקר ההיתר כאן לחפון קודם שחיטה, הוא מאחר שהשחיטה של הפר הראשון היתה כדיון, כבר הגיע זמנה של קטורת, והגעת זמן של קטורת לא פקעה גם אם הפר נפסל לבסוף, ומ"מ ההקטרה עצמה י"ל שהיא צריכה להיות סמוכה להזאות הפר, ועי' בחסד לאברהם.

לאחר שהיזה מהפר והשעיר וכיפר את מקדש הקודש הטעם לכך הוא שע"י שעתה חל בקודה"ק קדושת כבוד ד', זוהי שעת רצון מיוחדת להתפלל על ישראל. עכ"ל.

יד. כתב הרמב"ם פ"ג ממוספין ה"ג: בעת שמקטירין הקטורת בהיכל בכל יום פורשין כו' וכן בשעה שיכנס בדם חטאות שנעשים בפנים, שנאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש וגו' בנין אב לכל כפרה שבקודש שלא יהיה שם אדם. הנה לגבי קטורת נקט רק בשעת הקטרה, אבל בדם חטאות נקט גם בשעת הולכה וצ"ע אמאי, ועיין במלבושי יום טוב שדיבר בזה.

ונראה לפי מ"ש ביומא נ' ע"א בפרו ולא בדמו של פר, וצ"ב הרי"ז חזינן דאם מת הראשון לפני השחיטה יוצא השני בפר שהופרש, וגם חזינן דאם לא נתכהן אלא לאחר ההזאות נמי מתמנה והפר כשר, וכן חזינן דלהכנס בפנים סגי לראשון רק בדם, א"כ אמאי לא יכנס השני בדם זה, שהרי הקרבן כשר ולא הוי חטאת שמתו בעליה, שהרי הוא יכול לצאת בו, דלענין זה הרי אין נפק"מ בין קודם שחיטה לאחר שחיטה, ולא משם חטאת שמתו בעליה נתמעט אלא משום מיעוט מיוחד דבדם לא, וצ"ב.

ונראה לפי המבואר בתו"כ הנ"ל דבזאת יבוא אהרן אל הקודש דמי לביאת עזרה דכל ישראל ברגלים עיי"ש, וזה קרבן ראייה שלו ובלא קרבן זה אינו נכנס, ועל כן אם דם הפר אינו בכלל פר, לו יהא דאינו נפסל, אבל הרי יחסר לו קרבן שלו להכנס בו. וע"ז אמרו שם "במה הוכשר אהרן לבא אל הקודש בפר" וגו'. ומושכ"ל באות ט, לגבי קטורת שיכול להביא שתים כעולת ראייה, פשוט שאי"ז שייך בחטאות, שאין מקריבין אלא אחת והשאר הם בדין מותר חטאת.

ואשר על כן אם הקרבן שנכנס בדמו לפנים מתיר את הכניסה, הויא הכניסה עם דם הפר והשעיר בכלל העבודות של כפרה בפנים, ולהכי פורשין בשעה שנכנס להזות.

טו. עוד י"ל בפשטות יותר, שהרי בהקטרה אין צורך שהמקטיר יביא את הקטורת אלא סגי אם אחר יביא לו, וכפי שכך הוא סדר ההקטרה, ואין על הכניסה שם של כניסה להקטיר, משא"כ ביוה"כ החיוב על הכה"ג לבדו דהוי הולכה ממש, וכל העבודות רק בכה"ג. והוי בכך עבודה בהיכל. אכן צ"ע דהולכת הקטורת ביוה"כ פ' הוי נמי עבודה מוכרחת בכה"ג. ועיין ברמב"ן מלחמות פ"א דיומא³.

3. ההמשך חסר. ונראה צ"ל לפי התירוץ הראשון שגם בכל חטאות הפנימיות הדין כן, שצריך היתר כניסה להיכל והוא נעשה ע"י הבאת הדם כקרבן ראייה. וכפה"נ ילפינן מיוה"כ כמו שילפינן מיו"כ לכל חטאות הפנימיות לעיקר דין פרישה בשעת כפרה בהיכל כמו"ש ביומא מ"ד ע"ב, ועי' בתוס' יומא סא ע"ב ד"ה אשם מצורע. ובאמת מבואר בפירוש רבינו הלל לתו"כ פר' אחרי פ"א פ"י א', בזאת יבוא אהרן, לעשות קודש שאין בו ארון וכפורת כקודש שיש בו ארון וכפורת. ומפרש רבינו הלל דכי היכי דעייל ביוה"כ בפר ה"נ בשאר ימות השנה לא עייל בפני פרוכת הקודש אלא בפר, דהיינו פר הבא על כל המצוות.

ולפי התי' השני צ"ל שכיון שבכל חטאות הפנימיות המצוה שהכה"ג יזה כמוש"כ במל"מ הל' מעה"ק פ"ג הט"ו, לכן יש על כניסת הכה"ג להיכל להזות, שם של כניסה וביאה להזות בהיכל. [ועי' בספרי פר' בהעלותך פיסקא ו ד"ה יערוך אותו אהרן ובניו כן' והרי עבודת פר העלם דבר

טז. בתו"כ פרק א ה"א: "בזאת יבא אהרן אל הקודש מה תלמוד לומר, לפי שנאמר אל הקודש, אל מול פני הכפורת אשר על הארון, שיכול אין לי אלא קודש שיש בו ארון וכפורת, שאין בו ארון וכפורת מנין, ת"ל בזאת, יבא אהרן אל הקודש. לעשות קודש שאין בו ארון וכפורת כקודש שיש בו ארון וכפורת, כו'. ובה"ב: אתה אומר לכך נאמר אל הקודש לעשות קודש שאינו כזה בפר זה כו'. ובפשטות קאי לרבות כל דיני כניסה בהקטרה ובהזאות דמים. אולם יל"ע ממ"ש במנחות כ"ז ע"ב להקשות אליבא דרב יהודה דבמקום שנאמר אל, הוא דוקא, א"כ על נמי דוקא, "אלא במקדש שני דלא הוה ארון וכפורת ה"נ דלא עביד הזאות. ומשני אמר רבה בר עולא, אמר קרא, וכפר את מקדש הקודש, מקום המקודש לקודש. וצ"ב שלא הביאו כלל את דרשת התו"כ המפורשת כן לרבות קודש שאין בו ארון וכפורת. ובפרט שסתם ספרא רבי יהודה. ועוד שלפי התו"כ משמע שגם נו"ג שהם קודש ראויים להקטרה ולהזאות, אע"פ שאין שם מקום המקודש לקודש, דהיינו מקום הארון כפרש"י שם. ומפני מה לא תירצו שיטת רבי יהודה עפ"י התו"כ, שסתמא דספרא אליביה. ובפשטות י"ל דל"ק כלל כי מכללי הש"ס דהאמורא זימנין דלא ידע לברייתא, ואין כל בעלי הגמרא שונים ספרא.

יז. אולם לכאורה יתכן לומר שבאמת אליבא דרבי יהודה נקטינן לשתי הדרשות, דהיינו שלגבי הזאות, בעינן דוקא מקום המקודש לקודש, דהיינו לארון כפרש"י שם, שהוא רק בבית שני, ולא סגי בקודש בלבד כגון נו"ג שלא היה מקום מקודש לארון, ורק לגבי הקטרה אמרינן שאע"פ שנאמר "כי בענן אראה על הכפורת" מ"מ הפסוק שלאחריו "בזאת יבא אהרן אל הקודש" בא ללמד שיבוא עם הקטורת והענן גם אל הקודש שאין בו כפורת וארון. ולפי"ז בנו"ג היתה רק הקטרה בלא הזאות.

יח. אולם יל"ע אם לרבי יהודה לא היו הזאות בנו"ג, ממ"ש בתו"כ אחרי פ"ו "המדברה המדברה במדבר, לרבות מדבר נוב וגבעון". וכ"ה ביומא ס"ז ע"ב. ואם יש שעיר המשתלח בע"כ שיש הגרלה עם השעיר הפנימי, כי שני השעירים מעכבים זא"ז, כמ"ש במנחות כ"ז. ואם אין הזאות בקדה"ק גם בהיכל ובמזבח אין, כי כל ההזאות מעכבות זא"ז, כמו"ש ביומא ס' ע"ב "אם לא כילה לא כיפר, שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום", ולגירסת התו"כ "כאילו לא כיפר".

יט. ויתכן לומר שאע"פ שהדין הוא שכל ההזאות מעכבות זא"ז, היינו מצד ציווי ההקרבה שבפרשת אחרי מות, אולם מצד הציווי שבפרשת תצוה לגבי מזבח הפנימי, "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה, מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם", ופרשה זו נאמרה לישראל קודם שנאמרה פרשת יוה"כ באחרי, א"כ יתכן שזוהי מצוה בפני עצמה. והנה הרי מבואר בירושלמי יומא פ"ה ה"ד שניתן להגריל על שלושה זוגות שעירים, הא'

של כהן משיח שנאמר בה עבודה באהרן ובניו ובבגדי זהב, ולא עשה בה את הבנים כאב וכו', ובגליון הספרי של מרן רה"י כתב: "מוכח דכשר רק בכה"ג. וי"ל דבדיעבד עכ"פ כשר בהדיוט, ועל תוס' קידושין ל"ו. ונראה עוד דמשוח שעבר דאמרינן דאפי"ה חייב הפר הע"ד, מ"מ י"ל שבו כשר גם בהדיוט לכתחילה" עכ"ל.

לקודה"ק והשני לפרוכת והשלישי למזבח הפנימי, וברור דהו"ה שניתן להקריב מתחילה שלשה פרים. וא"כ נמצא שיתכן להקריב פר ושעיר רק לצורך הזאות על המזבח. וא"כ י"ל שבנו"ג הקריבו פר ושעיר רק לצורך המצוה המיוחדת להזות על מזבח הפנימי.

כ. ולפי"ז א"ש מש"כ תוס' בשבועות ד"ח ע"ב (ד"ה לטומאה) דאם אין אלא שעיר אחד, יעשו פנימי ולא חיצון, והקשה רעק"א בגהש"ס הרי שני השעירים מעכבים זא"ז, דא"א לעשות פנימי בלא הגרלה. ולפי הנ"ל יתכן דלצורך מצות הזאות במזבח הפנימי יתכן להקריב גם בלא הגרלה.

כא. בזבחים מ ע"ב איתא על הכתוב בפרשת פר כהן משיח "ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטורת הסמים" וגו', שאם לא נתחנך מהמזבח בקטורת לא היה מזה. וצ"ב הרי כיון שלא נתחנך א"כ הוי מזבח שאינו ראוי לעבודה, אמנם פשוט דהרי כל מזבח שמקטירין עליו בראשונה מתקדש ע"י אותה עבודה גופא, דבאין כאחת כמו"ש בירושלמי יומא ושבועות, וא"כ ה"נ היה ראוי להתחנך ע"י ההזאה, ועל כך בא המיעוט דאם לא הוקטר עליו אין מזין עליו.

כב. אכן השתא עדיין צ"ב מהו דריבתה תורה, אם הוא דין בחינוך, דהחינוך הוא דוקא בקטורת, וכן נקט בקרית ספר, או דלא מיירי בעצם החינוך אלא הוא דין בהזאה לחוד. ואם נניח דהוא דין בהזאה, א"כ יתכן דהוא רק לכתחילה, ולכן אם היזה כבר התחנך המזבח בכך. וגם אם הוא דין שמעכב אפילו בדיעבד, י"ל דגם עבודה פסולה מחנכת ועי' באו"ש כה"מ פ"ג הי"א ובנועם ירושלמי יומא פ"ד ובמנחת אברהם ח"א סו"ס כ"ו ועי' בתו"כ פר' ויקרא עה"כ הנ"ל "מזבח קטורת הסמים" קטורת, שתהא משל ציבור. ופירש הראב"ד דעל ידי של יחיד אינה מתחנכת. וצ"ב אם ר"ל דכיון דהוי עבודה פסולה לא מהני לחנך.

כג. לכאורה י"ל דכיון דאין הזאת הדם סוג עבודה קבועה במזבח הפנימי, ואינה כמו החינוך לכתחילה במזבח הקטורת, שהוא בעבודה קבועה של הקטרה, אינה מחנכת. אבל ז"א, שהרי עבודת יוהכ"פ, כגון קטורת והזאות בפנים, מחנכת כה"ג לתמיד.

כד. ויל"ע מצד מ"ש בירושלמי שקלים דהכלים מעכבים בעבודת פנים וא"כ כיון דאיכא מזבח שלא נתחנך, הרי מעכב העבודות ואין מזין כלל [וגם בעצם החינוך של כל אחד מהכלים המעכבים שבהם אין עיכוב לחנך אחד קודם השני, אמרו בספרי פר' נשא (ז א) עה"כ וימשחם ויקדש אותם, מגיד שלא קידש אחד מהם עד שנמשחו כולם]. והנה לגבי פרוכת י"ל דאין כל הכלים מעכבים, כי העיקר דין הפרוכת הוא מדין מחיצה והרי מחיצה היא. אולם לגבי הזאות על הארון, הרי שם הכלים מעכבים עבודת פנים. וא"כ ביוה"כ העיכוב להזאות הוא אפילו בדיעבד.

כה. ולכאורה י"ל שא"א לחנך המזבח הפנימי בהזאות, משום שלחינוך המזבח שצריך דוקא עבודה לדעת התו"י ביומא לט ע"א, צריך דוקא עבודה שלימה, ובהזאות חטאות הפנימיות של יוכ"פ מזין מהדם גם על הפרוכת. אבל י"ל שכיון שניתן להזות מד' פרים א"כ כל מקום הזאה הוי עבודה שלימה, וכמ"ש ביומא ס"א דגם למ"ד ממקום שפסק הוא מתחיל, אם

נשפך הדם לאחר מתנות שבפנים מתחיל בפר השני במתנות שבהיכל דכל מקום שמוזין עליו
הוי כפרה בפני עצמה.

פו. אמנם אם נימא שבאמת ניתן לחנך בהזאות, יל"ע אם ביוהכ"פ מותר לחנך, דכשם שאין
בונין בהמ"ק ביו"ט ה"נ אין לחנך ביו"ט ושבט, דנראה דהוי כמכה בפטיש דעיד"ז מתקן
כלי (ועי' בירושלמי לגבי מזבח שנפל בשבת) שו"ר שהרמ"ע מפאנו סי' ק"כ דן דאין חינוך
כה"ג במשיחה ביוכ"פ, ויל"ע בדבריו שם ואכ"מ.